

ΘΡΑΚΙΚΗ
ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΕΤΗΣΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΘΡΑΚΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1897

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1897

ΣΑΡΑΝΤΗΣ ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ

ΕΙΣ δεκάωρον από Κωνσταντινουπόλεως νοτιοδυτικῶς ἀπόστασιν παρά τὴν Θρακικὴν τῆς Προποντίδος παραλίαν κεῖται ἡ κωμόπολις Ἐπιβάτας ὑπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν τῆς δυτικώτερον αὐτῆς κειμένης μητροπόλεως Σηλυβρίας ὑπαγομένη. Ἡ κωμόπολις αὕτη ἐγέννησε καὶ ἐξέθρεψεν, ἅμα ἀρχομένου τοῦ ἐκπνέοντος ἡδὴ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος, ἓνα τῶν μεγάλων εὐεργετῶν ἐκείνων ἓνα τῶν χρηστικῶν καὶ ἀρχαϊκῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, ὧν ὁ βίος ὑπῆρξε πλήρης ἀφανῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀλλὰ μεγάλων ἀγαθοεργιῶν, Σαράντην τὸν Ἀρχιγένην. Γόνος ἀφανῶν ἐξ Ἐπιβατῶν γονέων, ὧν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν καὶ τιμιότητα μό-

νον, ὡς λέγουσιν, ἡ φήμη καὶ ἡ εὐκλεία τοῦ υἱοῦ ὑπερέβη, ὀλίγα ἠδυνήθη νὰ μάθῃ ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην γραμμικά· ἀλλὰ, διαφλεγόμενος παιδιόθεν ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ πόθου ν' ἀποκτήσῃ γνώσεις καὶ νὰ φανῇ ὠφέλιμος ἀνευδείχθη τέκνον τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἔργων. Τυχῶν ἕνεκα τῆς εὐφυΐας καὶ ἐπιμελείας αὐτοῦ τῆς προστασίας διακεκριμένων ὁμογενῶν, ἐσπούδασεν ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ ὑπὸ τοὺς ἀκιδίμους Λεγάθην καὶ Σαμουήλ, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πρώτου διατρεφόμενος ἐπὶ πολλὰ ἔτη τό τε σῶμα καὶ τὴν διάνοιαν. Μορφωθείς οὕτω ἱκανῶς πρὸς διδασκαλίαν τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ, ἐδίδαξεν ἐπὶ τινα χρόνον ἐν Φιλιππουπόλει τῆς Θράκης καὶ μετέβη ἀκολούθως εἰς Εὐρώπην.

Εἰς Παρισίους ἐλθὼν διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς καλῆς αὐτοῦ ἀγωγῆς προσεῖλκυσε τὴν εὐνοίαν καὶ προστασίαν τοῦ μεγαλοφυοῦς καὶ μεγάλου πολιτικοῦ τῆς Τουρκίας Ρεσσίτ πασσᾶ, πρεσβευτοῦ ὄντος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Παρισίοις, καὶ ἐξέμαθε τὴν ἀκεσίμβροτον τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐπιστήμην, ἣτις ἔδωκεν αὐτῷ τὸ μέσον τοῦ νὰ κορέσῃ τὴν ἱεράν τῆς ἀγαθοεργίας δίψαν. Ἡ εὐνοία αὕτη διαρκέσασα ἀναλλοίωτος μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἰσχυροῦ ὑπουργοῦ πολλῶν ἀγαθῶν πάροχος ἐγένετο τῷ Ἀρχιγένει, διότι οὐχὶ μόνον τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ διευκόλυνεν, ἀλλ' ἰδίως εἰς τὸ μετέπειτα κατὰ τὴν ἐπ' ἀνόδον αὐτοῦ ἰσχυρῶς αὐτὸν ὑπεστήριξεν. Ἐξ ἐνός ἡ εὐνοία αὕτη ἐξ ἄλλου δὲ ἡ ἀτομικὴ πραγματικὴ ἀξία, ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ ἐπιμέλεια καὶ τὸ ἄοκνον αὐτοῦ προήγαγον ταχέως τὸν Ἀρχιγένην, εἰς ἀνωτάτην ἀφικόμενον περιωπὴν ἐν τῇ ἀρίστῃ κοινωνίᾳ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων διορισθέντα σὺν ἄλλοις καὶ ἰδιαίτερον ἰατρὸν τοῦ γυναικωνίτου τῶν ἀνακτόρων καὶ κατέστησαν αὐτὸν ὑλικῶς εὐημεροῦντα καὶ πλουτοῦντα καὶ δυνάμενον νὰ ἀγαθοεργῇ.

Ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ καθήκοντος σπεύδων ὅπου ὑπῆρχον πάσχοιτες, θεραπεύων πατρικῶς αὐτούς, ἐκτελῶν ἔργα προνοίας τοῖς πένησιν, ὧν πολλοὶ μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἱατροῦ εὕρισκον ὑπὸ τὰ προσκεφάλαια τῆς κλίνης αὐτῶν ἀπρόοπτον χρηματικὴν βοήθειαν, ζῶν μετὰ μεγίστης λιτότητος, ὅπως ἦ γενναιότερος εἰς τὰς ἀγαθοεργίας αὐτοῦ, συγγράφων, διδάσκων, ἰδίᾳ ὡς καθηγητῆς ἐπὶ 33 ὅλα ἔτη μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ, συμβάντος κατὰ τὸ 1873 κατὰ μῆνα Ἰβριον, ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ ἱατρικῇ σχολῇ, ὁ Σιάραντης Ἀρχιγένης ἠδυνήθη νὰ καταλίπη ἀθάνατον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰδρύσας κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος 1857 ἐν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ γῆ τὰ φερώνυμα ἱερὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καθιδρύματα, διατρέφων, παιδεύων παιδᾶς ὀρφανούς καὶ νεάνιδας, αἵτινες διέδιδον ἀνά τὴν Θράκην τὰ ἑλληνικὰ γράμματα.

Σπανίως τὸ ἱερὸν αἰσθημα τῆς ἀγαθοεργίας προέβη εἰς τοσοῦτον βαθμόν, σπανίως ἡ ἐπιστήμη ἀνέδειξεν ἄνδρα τοιαῦτα χριστιανικὰ καὶ ἔθνικὰ αἰσθήματα ἔχοντα, οἷα ὁ Σ. Ἀρχιγένης. Ὁ Θεὸς ἠύλογησεν αὐτὸν ζῶντα ἐν τῇ συζύγῳ αὐτοῦ, ἀληθεῖ τύπῳ γυναικείας ἀρετῆς, ἣτις ἐγένετο ἡ πρώτη σύμβουλος καὶ βοηθὸς αὐτοῦ εἰς τὰς μεγάλας ταύτας ἀγαθοεργίας. Τὸν μέγαν τοῦτον Θράκα, τὸν καταγινόμενον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν κοινῶν τοῦ Γένους ὅλου συμφερόντων ἄνευ θορύβου καὶ ἐπιδείξεων, ὅτε τὸ 1872 συνέστη ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Θρακικὸς Σύλλογος σκοπὸν ἔχων τὴν ἐνίσχυσιν ἢ διάδοσιν τῆς παιδείας ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς δήμοις τῆς Θράκης, ὁ Σύλλογος ἐκτιμῶν διὰ τὰς μεγάλας αὐτοῦ ἐκδουλεύσεις καὶ τὰς εὐεργεσίας πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ταύτην χώραν ἀνεκήρυξεν παμψηφεί καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας πρόεδρον τοῦ συμβουλίου τοῦ μέλλοντος νὰ διευθῆναι τὰς ἐργασίας τοῦ Συλλόγου. Μεγάλαι προεμνηύοντο καὶ πρὸς τὸν

Σύλλογον τοῦτον καὶ πρὸς τὴν Θράκην ἐν γένει καὶ πρὸς τὸ ἔθνος αἱ εὐεργεσίαι τοῦ σεβασμίου τούτου καὶ ἀρχαῖκου Ἑλληνοσ, ἂν δὲν ἐξηφάνιζε τὰς ἐλπίδας ταύτας ὁ μετὰ ἐν ἔτος ἐπελθὼν θάνατος αὐτοῦ.

Ἄλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρχιγένους, ἐξήσκει καὶ ἐξασκεῖ ἐν Ἐπιβάταις καὶ ἐν πάσῃ τῇ Θράκῃ ἐπὶ μακρὰν ἀκτῖνα γόητρον ἀπαράμιλλον. Ὁ Ἀρχιγένης εἶναι ὄνομα μυθικόν, εἶνε ἦρωσ, εἶνε μέγασ ἀνὴρ, εἶνε ἐν τῶν πρωτίστων ὀνομάτων, ὅπερ ὁ παῖσ, ἢ κόρη ἀκούουσι παρὰ τῶν γονέων, ὅστις προτίθεται παράδειγμα φιλανθρωπίας, γενναιοδωρίας, φιλογενείας καὶ φιλοπατρίας, συνέσεωσ καὶ ἐπιστήμησ. Ἐπὶ μακρὰ ἔτη ὁ Ἀρχιγένησ θέλει ἐπιζῆ εἰσ τὴν μνήμην πολλῶν γενεῶν. Ὁ Ἀρχιγένησ ἔσται τὸ δημοτικώτατον ὄνομα τῆσ παρὰ τὰς Ἐπιβάτασ Θρακικῆσ γῆσ, ἐφ' ὅσον τὰ ἀγαθουργὰ αὐτοῦ καθιδρύματα, τὰ κληροδοτήματα αὐτοῦ ταῦτα πρὸς τὴν ὀμοπάτριδα νεολαίαν, ἧσ ἐκθύμωσ ἐπόθησε καὶ ἐπεζήτησε τὴν πρόοδον, ὡσ μαρτύρια τρανὰ καὶ ἀνεξίτηλα τῆσ ἀρετῆσ τοῦ ἀνδρὸσ καὶ τοῦ ἐνθέου αὐτοῦ ζήλου πρὸς τὰσ γενναιοδωρίας καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ ἀσβέστου φωτόσ τῆσ ἑλληνικῆσ παιδείασ καὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἀληθοῦσ καὶ καλῶσ ἐννοουμένου πολιτισμοῦ ἀνυψοῦνται ἐν τῇ κωμοπόλει τῶν Ἐπιβατῶν. Ἀνυψοῦνται, ἐνταῦθα τὸ Ἀρχιγένειον παρθENA-γωγεῖον, ἰδρυθὲν τὸ 1857 τὸ Ἑλένειον ἐκπαιδευτήριον, ἰδρυθὲν τὸ 1867—ἐπωνυμούμενον ἐκ τοῦ ὀνόματοσ τῆσ πιστῆσ καὶ ἀφωσιωμένησ αὐτῷ συζύγου—ὁ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ παρθENAγωγεῖου μικρὸσ μὲν ἀλλὰ τεχνικωτάτου ῥυθμοῦ καὶ κατασκευῆσ ναόσ, ἰδρυθεῖσ τὸ 1863, ἐπ' ὀνόματι τῶν 40 Μαρτύρων, οἰκοδόμημα καὶ κληροδοτήμα τοῦ ἀοιδίμου, ἐν ᾧ αἱ ἐν τῷ παρθENAγωγείῳ ἐκπαιδευόμεναι παρθένοι ἀναπέμπουσι πρὸς τὸν Ὑψιστον τὰσ ἀθῶασ αὐτῶν εὐχὰσ καὶ τὰσ θερμάσ

αὐτῶν δεήσεις ὑπὲρ τοῦ μεγάλου τῆς πατρίδος αὐτῶν εὐεργέτου, καὶ τέλος τὸ Ἀρχιγενεῖον νηπιαγωγεῖον τὸ ἰδρυθὲν ἐν ἔτος πρὸ τῆς ἀποβιώσεως τοῦ κοιδίμου.

Ἐξώθεν τῶν Ἀρχιγενεῖων καθιδρυμάτων, ἐκεῖ εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων του, ἐν τοῖς κόλποις τῆς πατρίδος του, μακρὰν πάσης ἐπιδείξεως καὶ οἰκτρᾶς ἀλαζονείας ἐτάφη ὁ νεκρὸς τοῦ Σαράντου Ἀρχιγένους, ὃ δὲ τάφος αὐτοῦ ἔσται σέβασμα ταῖς ἐπερχομέναις γενεαῖς.

Ἐν Ἐπιβάταις, τῇ 8ῃ Νοεμβρίου 1896.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι ΑΘΗΝΑΓΕΝΗΣ
Διδάσκαλος ἐν τοῖς Ἀρχιγενεῖοις

